

Het Waasland scoort opnieuw met zwarte wouw

Eerste geslaagd broedgeval in 39 jaar voor Oost-Vlaanderen

Joris Everaert

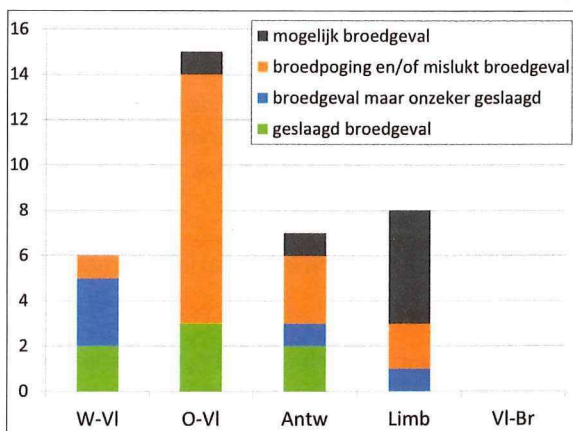

Mannetje zwarte wouw in de Moervaartvallei. © Joris Everaert

Geslaagd broedgeval in Moerbeke

In mei en juni 2019 werden verschillende waarnemingen verricht van minstens één zwarte wouw (*Milvus migrans*) in en rond de bosgordel langs de Moervaart, Zuidlede en Stekense Vaart in Wachtebeke, Moerbeke, Lokeren en Sinaai. In april was daar trouwens ook een eenmalige waarneming van twee vogels. Samen met enkele andere plaatselijke ornithologen (een bijzondere bedanking gaat naar Paul Vervaet en Geert Braem) probeerde ik in juni op basis van de vliegbewegingen de omgeving van een eventuele broedplaats te vinden, zonder succes. Eind juni kreeg ik een tip binnen over de mogelijke baltsroep van een wouw die in het voorjaar op een locatie binnen de bosgordel werd gehoord. Nadat er nabij die locatie eind juni ook met zekerheid een tweede vogel kon gezien worden (dit bleek het vrouwtje te zijn), ging ik daar meer gericht op zoek.

Op 5 juli ontdekte ik het nest in een loofbos in Moerbeke. Dit nest - mogelijk een oud buizerdnest - bevond zich op ongeveer 15 m hoogte in een wintereik, ongeveer 20 m van de bosrand. Ik kon op dat moment één kopje zien van een naar schatting twee weken oud jong (zie de coverfoto van dit nummer, later op 21 juli) dat nieuwsgierig in mijn richting keek, terwijl eerst één en daarna beide oudervogels zwijgzaam net boven de boomkruinen rondjes vlogen. Enkele dagen later kon vanop afstand ook een tweede jong worden opgemerkt. Omwille van mogelijke verstoring werd het nest in de daaropvolgende weken vanop afstand discreet opgevolgd. Naast vergiftiging is verstoring op de nestplaats immers één van de belangrijkste bedreigingen. Voor de zekerheid werd beneden in het bos ook een cameraval geplaatst, gericht op de omgeving van de nestboom, om eventuele ongewenste personen nadien te identificeren (wat gelukkig niet het geval was). Op 2 augustus waren beide jongen al aan het uitvliegen, voorlopig nog in het bos zelf in de directe nabijheid van het nest. Vanaf 11 augustus konden beide jongen rondvliegend gezien worden boven het bos en in de omgeving.

De bosgordel langs de Moervaart, de Zuidlede en de Stekense Vaart blijkt in trek voor broedende vrouwen. In 1976 werd daar in Moerbeke het eerste gekende geslaagde broedgeval van zwarte wouw voor Vlaanderen vastgesteld. In 2017 vond ik in deze bosgordel ook een nest van rode wouw (*Milvus milvus*) waar één jong met succes uitvlog (zie Durme- en Scheldeland 2017, nr. 4). Dit betrof het eerste geslaagde broedgeval van rode wouw in meer dan 50 jaar in Oost-Vlaanderen.

Grafiek: broedvoorkomen van de zwarte wouw in Vlaanderen (1976-2019) per provincie. © Joris Everaert

Vrouwje zwarte wouw (let op het ontbreken van een aantal slagpennen waardoor het onderscheid met het mannetje duidelijk zichtbaar was).

© Joris Everaert

Waarschijnlijke broedpoging nabij het Donkmeer in Berlare

Ook in Berlare waren er tijdens het voorjaar van 2019 verschillende waarnemingen van zwarte wouw, enkele keren ook met zekerheid twee vogels. Begin juni vond Michaël Crapoen de vermoedelijke nestlocatie nabij het Donkmeer. Eén van de vogels vloog daar toen weg vanop een nest. Op dat moment werd ook de baltsroep gehoord, waarna twee vogels samen rondvlogen. In het begin van de zomer waren er echter geen waarnemingen meer in de omgeving, en bij een nieuwe controle in het bos werd ook niets opgemerkt. We kunnen wel spreken van een waarschijnlijke broedpoging.

Verspreiding in Vlaanderen en de wereld

Op basis van de beschikbare kennis is de zwarte wouw een niet-jaarlijkse broedvogel in Vlaanderen. Hoewel het in werkelijkheid misschien wel jaarlijks kan zijn, is de soort alleszins zeldzamer dan de rode wouw. Het eerste gekende geslaagd broedgeval was dus in 1976 in Moerbeke. Sindsdien zijn in totaal 36 gevallen bekend van mogelijke en zekere broedgevallen (zie figuur pagina 4). In die periode van 44 jaar is er in heel Vlaanderen echter maar zekerheid van 7 geslaagde broedgevallen met jongen. Oost-Vlaanderen staat hierbij op kop met drie gevallen: Moerbeke in 1976 en 2019, Bazel in 1980. In West-Vlaanderen waren er twee gevallen (Zillebeke in 1990, Brugge in 1996) en in Antwerpen ook twee (Bornem in 2005 en 2010). In Oost-Vlaanderen was tijdens de laatste 20 jaar in verschillende jaren een koppel aanwezig in de rand van de Waaslandhaven, met ook nestbouw en baltsgedrag, maar zonder aanwijzing van een geslaagd broedgeval.

Beide jongen van zwarte wouw op nest (21 juli).

© Joris Everaert

De zwarte wouw heeft een groot verspreidingsgebied, met verschillende ondersoorten. Het is een warmteminnende soort die vooral voorkomt in Zuid- en Oost-Europa. De zwarte wouw is ook algemeen verspreid in grote delen van Afrika, Azië en Australië. In veel tropische steden kunnen grote aantallen worden aangetroffen, o.a. op vuilnisbelten. Europese broedvogels verlaten de broedgebieden al vrij vroeg (augustus) om naar tropisch Afrika te trekken.

De zwarte wouw broedt meestal in bossen nabij meren, rivieren en moerassen. Ze nestelen graag in de nabijheid van kolonies blauwe reiger, aalscholver en kokmeeuw. Aan de nestlocatie kan het schel, vibrerend meeuwachtig geluid gehoord worden. De soort is vooral een aaseter die bijvoorbeeld maai- en verkeersslachtoffers opspoot en dode of stervende vissen uit het water haalt, maar hij jaagt ook op grote insecten, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren.